

10. Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2013 року № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13/card6#Public>.

11. Методичні роз'яснення щодо застосування Класифікатора категорій адміністративних справ, затверджені рішенням Ради суддів адміністративних судів України від 31 жовтня 2013 року № 114 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vasu.gov.ua/samovr/rada/rish_rsas_31_10_2013N114/

12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України : Справа № 10-рп/2010 від 01 квітня 2010 року // Офіційний вісник України. 2010. – № 27. – Ст. 1069.

УДК 342.951

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ КОШТІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

THE ELEMENTS OF ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE AREA OF PREVENTION TO LEGALIZATION OF PROCEEDS DERIVED IN A CRIMINAL WAY

Берізько В.М.,

аспірант кафедри адміністративного права

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню складу адміністративного правопорушення у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Детальному аналізу піддано такі терміни, як «суб'єкт первинного фінансового моніторингу», «посадова особа суб'єкта первинного фінансового моніторингу», виокремлено їх ознаки та умови набуття відповідного статусу (суб'єкта адміністративних правовідносин в зазначеній сфері).

У статті детально аналізуються об'єкт та об'єктивна сторона правопорушення, а також проаналізовано судові рішення у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом.

Ключові слова: правопорушення, легалізація коштів, склад адміністративного правопорушення, фінансування тероризму.

Статья посвящена исследованию состава административного правонарушения в сфере противодействия легализации средств, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения. Детальному анализу подверглись такие термины, как «субъект первичного финансового мониторинга», «должностное лицо субъекта первичного финансового мониторинга», выделены их признаки и условия приобретения соответствующего статуса (субъекта административных правоотношений в указанной сфере).

Кроме того, в статье подробно анализируется объект и объективная сторона правонарушения, а также проанализированы судебные решения в сфере противодействия легализации средств, полученных преступным путем.

Ключевые слова: правонарушение, легализация средств, состав административного правонарушения, финансирование терроризма.

The Article is devoted to the analysis of the elements of administrative offence in the area of prevention and counteraction to legalizing (laundering) incomes derived in a criminal way, and to financing terrorism as well as financing proliferation of weapons of mass destruction. The Article consists of two main parts. The first one explores the theoretical positions of scientists concerning the elements of administrative offence. The second deals with analysis of the Ukrainian effective legislation, particularly the most attention is dedicated to the Code of Ukraine on administrative offences and the Law of Ukraine «On prevention and counteraction to legalization (laundering) of the proceeds from crime or terrorism financing as well as financing proliferation of weapons of mass destruction».

Based on the received results, the author indicating structure's elements of administrative offence in the area of prevention laundering proceeds, particularly: subject and object of the offence as well as actus reus and mens rea. However, taking into consideration that such structure is applicable to other offences, the author examines each element with the aim to determine distinctive features of offences in the area of prevention to legalization of proceeds derived in a criminal way.

The following terms were analyzed in the Article: «subject of initial financial monitoring», «official of initial financial monitoring» as well as its key features were determined. The author emphasizes that administrative capability of official begins and terminates at the moment of his (her) appointing or dismissing. It is also noted that an administrative action can be brought against officials of the state authorities in case of committing administrative offences, specified in the Code of Ukraine on administrative offences.

Furthermore, the Article includes the analysis of the judicial decisions in the area of prevention and counteraction to legalization (laundering) of the proceeds from crime or terrorism financing as well as financing proliferation of weapons of mass destruction.

Key words: administrative offences, legalization of proceeds, financing terrorism, elements of administrative offences.

Для повноцінної інтеграції в європейський простір Україна виконує взяті на себе зобов'язання щодо реформування вітчизняного законодавства та його наближення до стандартів Європейського Союзу. Одним із ключових завдань є налагодження ефективної діяльності органів державної влади у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Таке прагнення набуває особливої актуальності з огляду на останні події в Україні та світі. На наш погляд, одними з основних засобів запобігання розповсюдженню «брудних» грошей та фінансу-

вання тероризму є своєчасна ідентифікація і притягнення винних осіб до відповідальності, яка згідно з чинним законодавством, може бути кримінальною, адміністративною або цивільно-правовою.

У науці права загальновідомим є факт, що дія або бездіяльність особи можуть кваліфікуватися як протиправні лише за наявності в них складу адміністративного правопорушення. Питання складу окремих адміністративних правопорушень неодноразово ставали предметом наукових досліджень відомих вітчизняних вчених-адміністративістів, серед яких можна виокремити наукові праці В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, А. І. Берлача, В. М. Бевзенка,

П. В. Діхтієвського, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. Є. Користіна. Однак, склад адміністративного правопорушення у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, на нашу думку, потребує детальнішого наукового аналізу.

Метою статті є дослідження встановлення особливостей складу адміністративного правопорушення у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Не зважаючи на те, що термін «склад» адміністративного правопорушення використовується протягом тривалого часу, єдиного підходу серед науковців до його визначення немає. На наш погляд, вдалою є позиція В. К. Колпакова, який визначає склад адміністративного правопорушення як сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, за наявності яких діяння вважається адміністративним правопорушенням [1, с. 76]. У ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) до обставин, що зумовлюють закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, серед іншого віднесено й відсутність події та складу адміністративного правопорушення [2]. Таким чином, правозастосовчий орган повинен довести наявність факту складу адміністративного правопорушення, інакше особа не може бути притягнута до відповідальності.

Відповідно до чинного законодавства України, адміністративні правопорушення можуть вчинятися як фізичними, так і юридичними особами, які мають здатність «отримувати відповідний комплекс юридичних прав і обов'язків адміністративно-правового характеру й нести відповідальність за їх реалізацію» [3, с. 87]. Отже, суб'єктом адміністративного правопорушення може бути особа, яка володіє достатнім рівнем адміністративної право-, діє- та деліктоздатності, тобто є правосуб'єктною.

Досліджуючи положення КУпАП, можна зробити висновок, що законодавець розрізняє три категорії суб'єктів адміністративних правопорушень: загальні; спеціальні; особливі. До загальних суб'єктів відносяться особи, які досягли 16-річного віку, з якого настає адміністративна відповідальність. Групу спеціальних суб'єктів складають особи, яким властиві спеціальні ознаки, наприклад, зайняття певної посади, здатність керувати транспортним засобом, наявність дозволу на носіння і зберігання зброї тощо. Особливими суб'єктами є особи, на яких поширюється дія спеціального законодавства, наприклад, судді, військовослужбовці, прокурори тощо.

Зі змісту ст. 166-9 КУпАП випливає, що суб'єктами порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є: посадові особи суб'єктів первинного фінансового моніторингу; громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності; члени ліквідаційної комісії, ліквідатори; уповноважені особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; посадові особи підприємств, установ, організацій, громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, які не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу [2]. З огляду на зазначене постають два питання:

- 1) кого законодавець вважає суб'єктом первинного фінансового моніторингу;
- 2) хто є посадовою особою суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

На перше з поставлених питань можна знайти відповідь у ст. 5 Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [4] (далі – Закон). Зважаючи на

те, що Закон не містить визначення терміна «посадова особа», проаналізуємо деякі наукові підходи щодо вирішення цього питання. Так, існує позиція, відповідно до якої посадовою особою слід вважати особу, яка наділена владними повноваженнями відносно певного кола осіб – надавати їм певні права чи покласти на них певні обов'язки, за винятком осіб, які виконують технічні обов'язки [5]. Варто наголосити, що повноваження посадової особи делегуються відповідно до чинного законодавства. Наприклад, у випадку, коли особа виконує обов'язки посадової особи суб'єкта первинного фінансового моніторингу, її призначення повинно підтверджуватися відповідним наказом.

Ураховуючи зазначене вище, ознака посадової особи суб'єктів первинного фінансового моніторингу – адміністративна правосуб'єктність виникає і припиняється з часу їх призначення і звільнення з відповідної посади. Отже, можна зробити висновок, що суб'єктами адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого положеннями КУпАП, є лише ті посадові особи суб'єкта первинного фінансового моніторингу, до компетенції яких віднесено вчинення дій щодо виконання вимог Закону, а також інших нормативно-правових актів суб'єктів державного фінансового моніторингу. Водночас слід зауважити, що відповідальність за порушення законодавства в досліджуваній сфері можуть нести не лише суб'єкти первинного фінансового моніторингу та їхні посадові особи, але й будь-яка інша особа. Про це свідчить положення ч. 3 ст. 166-9 КУпАП, де закріплена відповідальність за:

– розголошення в будь-якому вигляді інформації, що відповідно до закону є об'єктом обміну між суб'єктом первинного фінансового моніторингу та органом, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

– подання (одержання) особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з її професійною або службовою діяльністю [2].

Як бачимо, в зазначеній вище правовій нормі не містяться вказівки на вчинення правопорушення чітко визначеним суб'єктом, натомість законодавець свідомо абстрагується та покладає відповідальність на невизначене коло осіб. Такий підхід, на нашу думку, є обґрунтованим з огляду на декілька причин.

По-перше, посадова особа суб'єкта первинного фінансового моніторингу може й не розголошувати інформацію самостійно, наприклад, передача даних третій особі, яка й здійснює розповсюдження отриманої інформації.

По-друге, доступ до охоронюваної законом таємниці з огляду на певні обставини може отримати будь-яка особа, яка працює чи просто перебуває в офісних приміщеннях суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Третя причина, на наш погляд, основна, оскільки законодавець передбачив можливість притягнення до відповідальності посадових осіб державних органів, що реалізують державну політику в досліджуваній сфері.

Разом з тим, відповідно до положень ч. 1 ст. 9 КУпАП, дії або бездіяльність особи можна кваліфікувати як правопорушення лише тоді, коли вони посягають на встановлений громадський порядок, власність, права і свободи громадян і за які передбачено адміністративну відповідальність [2]. Фактично КУпАП встановлює вичерпний перелік об'єктів адміністративних правопорушень, однак загальновідомо, що охоронювані нормами КУпАП суспільні відносини можуть регулюватися іншими законами. В нашому випадку охороняються суспільні відносини, що виникають у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Однак, для того, аби виокреми-

ти його особливості, необхідно провести класифікацію об'єктів адміністративних правопорушень.

У загальному розумінні об'єктом адміністративного проступку є те, на що він посягає, проти чого спрямований. За своєю природою адміністративний проступок є антисоціальним явищем, небезпечним для суспільства, що має негативні наслідки.

Класифікація об'єктів проступків має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Саме класифікація дозволяє чітко визначити об'єкт кожного діяння, його місце в загальній системі відносин, що охороняються адміністративними санкціями, його цінність. Вона дозволяє структурувати весь масив суспільних відносин, що охороняються в адміністративному порядку, правильно кваліфікувати протиправні діяння, а також обрати оптимальний захід впливу на правопорушника [1, с. 54].

Професор Ю. П. Битяк виокремлює родовий об'єкт як групу однорідних або тотожних суспільних відносин; видовий об'єкт – як відокремлену групу суспільних відносин, спільних для деяких проступків, безпосередній об'єкт – як конкретні суспільні відносини, поставлені під охорону закону [3].

Так, родовий об'єкт адміністративно-правової охорони становлять суспільні відносини, що виникають у сфері фінансів і підприємницької діяльності. Видовий об'єкт – суспільні відносини, що виникають у сфері запобігання та протидії (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Безпосередній об'єкт – суспільні відносини, що охороняються ст. 166-9, 188-34 КУпАП та Законом.

Вищезазначена структура суспільних відносин, що становить об'єкт адміністративно-правової охорони, є досить складною. Це пояснюється характером зв'язків, що виникають між суб'єктами у результаті їх діяльності на основі спеціального законодавства. Проаналізувавши положення Закону, можна виокремити такі безпосередні об'єкти адміністративно-правової охорони:

- порушення вимог щодо ідентифікації, верифікації, вивчення клієнтів (осіб) у випадках, передбачених законодавством;
- невиявлення, несвочасне виявлення та порушення порядку реєстрації фінансових операцій, що відповідно до законодавства підлягають фінансовому моніторингу;
- неподання, несвочасне подання, порушення порядку подання або подання спеціально уповноваженому органу недостовірної інформації у випадках, передбачених законодавством;
- порушення порядку зупинення фінансової (фінансових) операцій (операцій);
- неподання, подання не в повному обсязі, подання недостовірної інформації/документів, подання копій документів, у яких неможливо прочитати всі написані в них відомості, на запит суб'єкта державного фінансового моніторингу, необхідних для виконання ним функцій з державного регулювання і нагляду відповідно до Закону, або втрату документів;
- порушення обов'язків, визначених Законом та/або нормативно-правовими актами у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та не зазначених в абзацах 2 – 6 ч. 3 ст. 24 Закону [4].

Об'єктивні сторони адміністративного правопорушення властиві ознаки, які визначають акт зовнішньої поведінки правопорушника. До таких ознак Ю. П. Битяк відносить: діяння (дія чи бездіяльність), їх шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діяннями й наслідками, місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку [3]. Вважаємо за необхідне проаналізувати ознаки, властиві об'єктивній стороні адміністративного

правопорушення в досліджуваній сфері. На наш погляд, основною ознакою є наявність протиправного діяння. Як зазначено у ст. 4 Закону, до протиправних «належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з активами, одержаними внаслідок вчинення злочину, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскування незаконного походження таких активів чи володіння ними, прав на такі активи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням активів, одержаних внаслідок вчинення злочину» [4]. Отже, відповідно до змісту цієї правової норми Закону, протиправними визнаються лише дії особи, спрямовані на легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Постає запитання, чи може бездіяльність особи кваліфікуватися як протиправна. Для відповіді потрібно ще раз проаналізувати положення ст. 166-9 КУпАП, де використовується конструкція «неподання інформації уповноваженому органу», а згідно зі ст. 188-34 КУпАП адміністративна відповідальність настає за «невиконання законних вимог уповноважених осіб відповідних органів у сфері фінансового моніторингу». Крім того, у ч. 1 ст. 9 КУпАП зазначено, що адміністративним правопорушенням (проступком) може визнаватися дія або бездіяльність [2]. Таким чином, протиправна бездіяльність особи може бути підставою притягнення її до відповідальності за порушення вимог законодавства в досліджуваній сфері. Отже, відсутність факту вчинення дії або бездіяльності виключає склад адміністративного правопорушення.

Зважаючи на зазначене, вдалою є позиція, згідно з якою адміністративна відповідальність настає тільки за об'єктивовану поведінку людини – дію або бездіяльність. Спосіб думок, наміри, що не набули вираження, розглядаються як правопорушення не можуть, саме тому законодавець у першу чергу описує їх зовнішні прояви [6].

Вважаємо, що шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діяннями й наслідками, місце, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку є факультативними ознаками об'єктивної сторони. Настання шкідливих наслідків і причинний зв'язок властиві матеріальному складу правопорушень, наприклад, дрібному хуліганству. Адміністративним правопорушенням у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є правопорушення з формальним складом, тобто настання шкідливих наслідків є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони.

Важливе значення має час вчинення адміністративного правопорушення, особливо з огляду на те, що в нормах КУпАП закріплена відповідальність за несвочасне подання інформації органам фінансового моніторингу. Як правило, відповідні органи, звертаючись до первинного суб'єкта фінансового моніторингу з вимогою надати необхідну інформацію, вказують строк, у який потрібно надати відповідь. Зазначимо, що п. 12 ч. 2 ст. 6 Закону передбачено, що, в разі неможливості забезпечити дотримання строків з об'єктивних причин, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний погодити зі спеціально уповноваженим органом термін подання запитуваної інформації протягом робочого дня в день одержання запиту, але не пізніше наступного робочого дня.

Об'єктивними причинами можуть бути, наприклад, обсяг інформації, що запитується, форми її подання, одержання даних з архівів тощо. У такому випадку суд повинен чітко встановити момент направлення відповіді. Яскравим прикладом може бути справа № 206/2334/15-п [7], в якій посадова особа ПАТ «Банк Восток» надала запитувану інформацію із запізненням в один робочий день. Суд акцентував увагу на тому, що відповідно до абз. 4

п. 1.12 розділу I Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 14 травня 2003 року № 189, датою та часом відправлення банком інформації до спеціально уповноваженого органу є фіксація дати та часу відправлення банком відповідних файлів інформаційного обміну на вузлі електронної пошти Національного банку. Тобто, якщо особа первинного фінансового моніторингу надіслала відповідь вчасно, але з технічних причин вона не була отримана спеціально уповноваженим органом, склад адміністративного правопорушення в діях особи буде відсутній. Інші ознаки об'єктивної сторони, такі, як місце, обстановка, спосіб вчинення проступку слід вважати факультативними.

Останнім елементом складу адміністративного правопорушення в досліджуваній сфері є суб'єктивна сторона, яка проявляється у психічному ставленні особи до вчиненого нею протиправного діяння. Суб'єктивна сторона включає в себе такі елементи: вина (умисна або необережна), мотив і мета. Виною визнається психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно шкідливого діяння та його наслідків, яке виявляється у формі умислу або необережності [3].

Відповідно до положень КУпАП, адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків. Разом з тим КУпАП не містить визначення вини, натомість закріплює визначення умисних правопорушень та таких, що вчинені з необережності.

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим з необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити [2]. Зазначимо, що встановлення факту вини є одним з основних завдань суду при розгляді справ цієї категорії. Такі ознаки суб'єктивної сторони, як мотив та мета є факультативними.

Мотивом слід вважати спонукання особи, які підштовхнули її на вчинення правопорушення. Метою, в свою чергу, є наслідок, якого особа намагалася досягнути в результаті своїх дій або бездіяльності.

Досить цікавим і дискусійним є питання вини юридичної особи як потенційного суб'єкта вчинення адміністративного правопорушення в досліджуваній сфері. Існує позиція, згідно з якою вину поділяють на:

– об'єктивну – вина організації з точки зору державного органу, що застосовує адміністративне покарання залежно від характеру конкретних дій або бездіяльності юридичної особи, що порушує встановлені правила;

– суб'єктивну – відношення організації в особі її колективу, адміністрації, посадових осіб до протиправного діяння [8, с. 345].

З огляду на те, що в юридичній особі, як правило, працює велика кількість людей, то і їх відношення до вчиненого правопорушення може бути різним. В будь-якому випадку до відповідальності притягається посадова особа суб'єкта первинного фінансового моніторингу, про це свідчить і судова практика. Крім того, в такому випадку дотримується один з основоположних принципів адміністративної відповідальності – індивідуалізації.

Визначення складу правопорушення має важливе практичне значення, адже дозволяє виявити, як фактичні ознаки будь-якого вчинку особи співвідносяться з юридичними ознаками, закріпленими в нормах чинного законодавства. Склад адміністративного правопорушення в досліджуваній сфері є правопорушеннями з формальним складом, що не дає змоги зробити швидкий висновок про наявність ознак настання шкідливих матеріальних наслідків. Отже, необхідність правильної кваліфікації вчинків з позиції суб'єктів державного фінансового моніторингу дозволяє зробити висновок про суспільну небезпеку діяння, конкретизувати і вирізнити його з-поміж інших подібних, встановити адекватні заходи впливу; з точки зору суб'єктів відповідальності – дає можливість діяти в межах установлених правил поведінки, не порушуючи їх, та нести відповідальність за конкретне правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51.
3. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 50-51.
5. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів / М. Й. Коржанський. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 415 с.
6. Адміністративне корупційне правопорушення : поняття, склад, ознаки / Т. В. Ільєнок // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 68. – С. 511–516.
7. Рішення Самарського районного суду м. Дніпро від 18 травня 2015 року № 206/2334/15-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44397972>.
8. Административное право / под ред. О. М. Козлова и Л. Л. Попова. – М. : Юристъ, 2000. – 420 с.